

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 111

מסכת קידושין ס"ב-ס"ח

בס"ד, י"ז תמוז תשס"א

השבוע בגליון

דיין עם הארץ

מתי נוסדה כת הקראים?

עורותיו של ה'חכם' הטורקי

ההבדל בין התחייבות למכירה

עזרה לנישואי הבן והבת

האם מותר "לעקוף" אח גדול?

מחלוקת במציאות, הכיצד?

השתתפות ב"טענקס גיווינג" - חג ההודיה האמריקני

אפרסמוני מושב קוממיות

אדם המגדל עץ פרי בגינתו

תנורי ענק להמתקת פירות

דף סב/ב גר צריך שלשה משפט כתיב ביה

דיין עם הארץ

מן הפסוק (ויקרא כד/כב) "משפט אחד יהיה לכם כגור כאזרח", דורשת הגמרא בסוגייתנו, שמעשה גירות הרי הוא כעשיית דין תורה, שצריך להעשות בפני שלשה אנשים כשרים לעדות. כך גם פוסק ה"שולחן ערוך" (נ"ד ס"י רס"ח סעי' ב').

דיין עם הארץ: הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א נשאל אודות מעשה גירות שנערך על ידי שלשה דיינים, שאחד מהם היה עם הארץ אשר אף בדיני ממונות אינו ראוי לדון. לכאורה, מאחר שלמעשה גירות נדרשים שלשה דיינים, ועם הארץ זה אינו נקרא דיין, מעשה הגירות לא חל. אולם, בעל ה"תשובות והנהגות" (ח"ב תקי"א) כתב, כי אם אותו אדם מקשיב לדעת תלמידי חכמים ומציית לדבריהם, מעשה הגירות חל, שהרי כאשר יסביר לו אב בית הדין את המתרחש, הוא יבין את הקורות סביבו, ויחשב כראוי לדון באותו מקרה.

מתי נוסדה כת הקראים? כת הקראים נוסדה בסביבות שנת ד' אלפים תקי"ב לבריאת העולם. לדעת הרמב"ם, כת זו מקורה בכתות הצדוקים והבייתוסים שצצו עוד בימי חכמי המשנה. מייסד הכת, אדם בשם ענן בן דוד, שהוכרז על ידי בית דין כזקן ממרה, עמד בקרב הנוהים אחריו וקרא להם לעזוב את דברי המשנה והתלמוד "ואני אעשה לכם תלמוד משלי" (עיין סידור רב עמרם גאון ח"א).

מאז ומעולם כל קהילות ישראל החרימו את הקראים ונהגו בהם כבפסולי חיתון גמורים, שאין להנשא להם ולא להתירם בכל מקרה ואופן, ובעל היעב"ץ אף קורא להתייחס אליהם כאל נכרים (שאלת יעב"ץ ח"ב ס"י קנ"ב). גדולי הדורות גם אסרו לקבלם לחיק היהדות ולהחזירם לאבינו שבשמים, מפאת נידויים המוחלט והחרמתם על ידי הדורות כולם, ומחמת אי שמירתם על דיני קדושה ויוחסין. כך גם מסכם הרמ"א (אח"ע ס"י ד' סעי' ל"ו) נושא זה באומרו: "הקראים אסור להתחתן בהם וכולם הם ספק ממזרים, ואין מקבלים אותם אם רוצים לחזור".

הגאון רבי אליעזר ולדנברג שליט"א (נ"צץ אלעזר ח"ה ס"י ט"ז), שדן ארוכות בסערה הלכתית שהתרחשה בארץ ישראל לפני ארבעה עשורים בנוגע לקהילת קראים שעלתה לארץ, מציין, כי שמע, שהגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל התבטא באסיפת רבנים, כי ישנה סיבה נוספת לאסור נישואין עמם. זאת, מאחר שמבואר בסוגייתנו, כי מעשה גירות אינו אלא בפני בית דין. ומאחר שבמהלך הדורות הקראים "גייירו" נכרים רבים, שגירותם לא חלה כלל ועיקר, שהרי הקראים אינם ראויים להיות דיינים, אם כן בקרב הקראים התבוללו נכרים רבים.

דף סב/א לאחר שאתגיייר או לאחר שתתגיייר

עורותיו של החכם הטורקי

מבואר במשנתנו, שנכרי האומר לאשה יהודיה "הרי את מקודשת לי לאחר שאתגיייר", אין הקידושין חלים, משום ש"אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם",

המשך בעמוד הבא

דבר העורך

שבת שלום ומבורך

בימים אלו, עמלים שליחי בית המדרש למגידי שיעור דף היומי, על פרויקט חדש. – "דף יומי קהילתי". הקמת שיעורי "דף היומי" משולבים להורים ונערים. והנה, בדיוק בשבוע זה, התגלגלו לידנו שתי סיפורים מדהימים, מהם אנו יכולים ללמוד על כח הנשמה היהודית, זו המתעוררת בעקבות גירסא דינקותא, ואף זו החשה קשורה בנימים חבויים אך חזקים, אל עם ישראל ואל תורת ישראל.

כידוע, לאחר השואה נותרו ילדים יהודים רבים בין כותלי המנזרים. הללו הסתתרו במנזרים מגיל פעוט ויהדותם נשכחה מהם כליל.

הגאון רבי יוסף כהנמן זצ"ל, מייסד ישיבת פונובז', הקדיש זמן רב כדי לאתר את אותם ילדים ולחזירם לחיק עמו. הגאון שליבו המה רוגש בצרת אחיו, נהג להכנס אל המנזרים ולתור אחר הנשמות האובדות. דא עקא, שהללו, תינוקות שנשבו, לא ידעו כלל כי יהודים הם, וכי אבותיהם ואבות אבותיהם מסרו את נפשם על קידוש ה'.

אולם, יהודי באשר הוא נותר יהודי. על כן, היה הגאון מכנס את כל ילדי המנזר וזוועק לפניהם "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד". מיד, היו הילדים היהודים זוקפים את ראשם ומרחיחים באוויר כתרים אחר דבר מה שאבד להם. "אלו הילדים היהודים" היה הרב מצביע לעברם ומחבקם בחום.

זהו כח הנשמה היהודית. מיוחדת היא. נימים רוחניים קושרים אותה אל אביה שבשמים. צריך רק לפרוט על הנימים, ומנגינה ערביה של נצח ישראל לא יסקר בוקעת מכל נשמה. ילדים אלו לא ידעו הרבה, בגיל רך הם נותקו מביתם, אך את ה"שמע ישראל" המחבר כל יהודי אל קונו, אותה זעקה הנשמעת מפי כל יהודי בעת הפרדו מן העולם, נחרתה בנפשם פנימה, וגם כעבור שנים, משבגרו וכל ילדותם נשכחה מהם, לשמע זעקת "שמע ישראל" התעוררה נפשם.

מפליא גם לגלות, כיצד ילד יהודי רך בשנים, ניצל משמד בזכות מנגינה שבתית שנשתמרה המשך בעמוד הבא

לעילוי נשמת

הר"ר
שלמה זבולון בן דוד
ז"ל

ב"ר יעקב צבי ובת שבע ז"ל
נלב"ע כ"ב תמוז תשנ"ו

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י המשפחה שיחיו
ירושלים

לעילוי נשמת

הרה"ח
ר' משה יצחק זיסר
ז"ל

ב"ר אהרן שרגא ז"ל
ממייסדי ומקימי בית המדרש
סוכטשוב בני - ברק

נלב"ע כ"ב תמוז תשנ"ז

ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר
צבי אלימלך ביקל
ז"ל

ב"ר יצחק ז"ל
נלב"ע י"ח תמוז תשנ"א

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י ידידינו
הר"ר יעקב ביקל ומשפ' שיחיו
בני ברק

המשך מעמוד קודם

וגוי זה בשעת הקידושין טרם התגייר. כפי שמבואר בסוגייתנו, גם לגבי דיני ממונות נאמר כלל זה שאדם אינו יכול להקנות לחבירו דבר שלא בא לעולם, שהרי כל זמן שהחפץ אינו קיים בעולם אין לקניין על מה לחול "ושלחן ערוך" חו"מ סי' רי"ט סעי' ד'. אלא, שיש לדעת, כי במקרים מסויימים, גם כאשר נעשה קניין על דבר שלא בא לעולם, על המוכר לקיים את המקח, זאת, כפי שיבואר להלן.

לפני המהרי"ט הופיעו שני יהודים לדין תורה. האחד, 'חכם' טורקי שנהג לשלוח את ידו במסחר, ורעהו, ספן שעסק בהובלת סחורות. ה'חכם' הטורקי סיפר למהרי"ט, כי לפני זמן מה, הוא ורעהו חתמו על שטר מכר, בו ה'חכם' התחייב למכור ארבע מאות עורות לספן. עתה, כאשר ה'חכם' לא עמד בדיבורו, הוא טען, כי אין הוא חייב כלל לספק את הסחורה כיון שהוא התכוון למכור עורות שלא היו בעולם בשעת המכירה, וממילא אין תוקף למכירה, שהרי אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם.

ההבדל בין מכירה להתחייבות: אולם, המהרי"ט הכריע, כי אמתלה זו אינה יכולה לשמש את ה'חכם' להשתמטות מקיום המקח. שכן, יש לחלק בין מכירת דבר שלא בא לעולם, לבין התחייבות על דבר שלא בא לעולם. שכן, אמנם מכירת דבר שלא בא לעולם אינה חלה, שהרי אין לקניין על מה לחול. אולם, כאשר אדם מתחייב לחבירו חפץ מסויי, אף שהחפץ אינו בעולם, אנו דנים את התחייבותו כהתחייבות כספית שבאה לידי ביטוי בצורת חפץ, אך החוב הוא חוב ממוני, וודאי שאדם יכול להתחייב ממון לחבירו (עי' קצות סי' ר"ג ס"ק ד').

דף סב/א אין תורמין מן התלוש על המחובר אפרסמוני מושב קוממיות

הגמרא בסוגייתנו מביאה את דברי המשנה בתרומות (פ"א מ"ה), שאין להפריש תרומה על פירות שעדיין לא נתלשו (עי' רש"י ותוס'). בסוגייתנו מחדש רבי יוחנן, שמותר להפריש תרומה מפירות תלושים על פירות שטרם נתלשו מן העץ, ולומר בשעת ההפרשה, כי ההפרשה תחול רק לאחר שהפירות ייתלשו מהעץ, ובכך להמנע מהבעיה של הפרשת פירות שעדיין לא נתלשו, שהרי ההפרשה תחול רק לאחר התלישה. זאת, למרות שבשעת ההפרשה אין הפירות תלושים בפועל, מכל מקום, מאחר שבאפשרותו של בעל הבית לתולשם בכל עת שירצה, אין הפירות שעל העץ נחשבים כדבר שלא בא לעולם (וכן פסק השו"ע יו"ד סי' של"א סעי' ה').

אדם המגדל עץ פרי בגינתו: אנשים רבים שבגינתם גדל עץ פרי, נוהגים להפריש תרומות ומעשרות על הפירות שעדיין על העץ, תוך כדי התניה, כי התרומה תחול כאשר הפירות ייתלשו מן העץ, כעצת סוגייתנו. זאת, כדי למנוע מכשול מבני הבית הקטנים שעלולים לקטוף פרי מן העץ ולאוכלו בלא שיפרישו ממנו תרומות ומעשרות. אולם, בעל ה"חזון איש" זצ"ל (דמאי סי' י"ז), העלה סברה מעניינת ולפיה, הפרשה זו אינה מועילה אלא לגבי הפירות שיייתלשו מהעץ זמן קצר לאחר ההפרשה. שכן, משעת ההפרשה ועד התלישה גדל הפרי, ועל החלק הנוסף שגדל, לא הופרשו כל תרומות ומעשרות. ... (עיי' עוד "מנחת שלמה" ח"א סי' נ"ה).

תנורי ענק להמתקת פירות: בימינו, בעידן בו מספר מצומצם של חקלאים מגדלים כמות אדירה של פירות אותם מאחסנים במחסני ענק, נוהגים הפרדסנים לקטוף את פירות האפרסמון עוד בטרם הבשילו לחלוטין, כאשר טעמם חמוץ ביותר, וכך ניתן לאחסן אותם לתקופה ממושכת בלא חשש לרקבונם. לאחר שהייה ארוכה במחסנים, פנה חמיצות הפירות, והם ראויים לשיווק. אולם, מאחר שצורכי השוק משתנים בכל יום, ולעיתים ישנה דרישה מיידית לפירות המאופסנים במחסן, מכניסים את הפירות לתנורי ענק, שם מחישים את הפגת החמיצות מן הפירות בתהליך המכונה "הבחלה", שלאחריו הפירות מתוקים וטעימים.

עתה, יש לברר אימתי מן הראוי להפריש תרומות ומעשרות מפירות אלו. לכאורה, ראוי לעשות כן לאחר תהליך ההבחלה, אולם, פרדסני המושב חששו שמא לא יוכלו לעקוב מקרוב אחר הפרשת תרומות ומעשרות מן הפירות המפוזרים במחסנים רבים, וכך, חלילה, לא יופרשו תרומות ומעשרות מחלק מפירותיהם. מאידך גיסא, ישנה בעיה הלכתית להפריש תרומות ומעשרות מן הפירות בשעת קטיפתם, שהרי הם עדיין לא בשלים באופן מושלם, ויתכן שאין הם מוגדרים כפירות הראויים להפרשת תרומות ומעשרות, שהרי אין מפרישים תרומות ומעשרות אלא מפירות שהגיעו לדרגת בשלות מינימלית בה הפרי ראוי לאכילה בדוחק (רמב"ם הל' מעשרות פ"ב הל' ג').

בעיה זו הועלתה על ידי הגאון רבי מנחם מנדל מנדלסון שליט"א, רב ואב"ד קוממיות, בפני הגאון רבי יצחק ווייס זצ"ל (י"מנחת יצחק" ח"י סי' ק"ז), שהציע פתרון לבעיה זו, על פי דברי סוגייתנו האומרת, כי ניתן לעשר פירות ולהתנות, שהמעשר יחול לאחר זמן. כך גם הפרדסנים רשאים לעשר את הפירות מיד לאחר קטיפתם ולומר, כי המעשר יחול לאחר ההבחלה. ואף שבשעה זו הפירות אינם מתוקים, אין הם נחשבים כדבר שלא בא לעולם, שהרי ביד הפרדסנים להבחילם בכל עת שירצו. דף סד/ב הכא במאי עסקין דשותיה שליח

המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

עמומה במוחו, ובבוא הרגע המכריע, צפה ועלתה המנגינה הקדושה ומנעה ממנו לנתק את כבלי יהדותו.

תפילת ליל שבת בכוהל המערבי, טעם מיוחד לה, מספר הרב י. ב. דומה, כי שבת המלכה משרה תחילה את זיווה ואת נוגה אורה על שרירי בית מקדשנו, ואת הנוטר מחלקת היא בכל העולם כולו. שלוה מיוחדת שוררת על המקום. מכל עבר נוהרים יהודים עטויים בבגדי שבת, כשבעיניהם הזוהר המלכותי של יהודי הבא לומר "בואי בשלום" לשבת המלכה, ליד מקום שהשכינה לא זזה הימנו.

ברחבת הכותל מתקבצים בני כל העדות. חזן תימני מסלסל גברון, וקהל עדתו נענים אחריו בהתלהבות. לידו, איש הישוב הישן מוציא מפיו את מילות הקדיש אחת לאחת, כמונה מעות. מסביב לבימה הסמוכה מתרכזים חסידי וויזניץ לקראת "וויזניץ מניין". הכל אפופים בהדר מלכותי כאות לבני מלכים. גם המייתן של יונות הכותל רגועה יותר, חרישית במידת האפשר.

אותה שבת בה אנו עוסקים, סובב יהודי נרגש בין המניינים והקבוצות כשעניו בולעות בתיאבון את המתרחש. רגע קט, עמד והתבונן בריקוד "לכה דודי" נלהב של חסידי ברסלב, כשהוא מנענע קלות את ראשו. ובמשנהו, כבר התערב בקבוצת מתפללים בני עדות המזרח שקול פיוטם נשמע למרחוק. ענינו לא ידעו שובעה. כשידו האחת סידור, ובידו השניה מטפחת לנגב את דמעות ההתרגשות, צועד היה היהודי סחור סחור. הנה, נכנס הוא לחלקו המקורה של הכותל, ומתבונן בשישי שהתפרק על אבן ענקית המקשיבה לו בדומיה בכל ליל שבת, זה שנים רבות. כסא פנוי שניצב בסמוך לשישי, האיר את פניו למיודענו. רגליו תבעו מנוחה קלה לאחר הסיוור הארוך.

לפני, עצר היהודי מלכת וזקף את אוזניו. גופו נמתח באחת וראשו סובב לכל הכיוונים בתנועות חפזות. ליבו כמעט לא עמד לו. זה ארבעים שנה שהוא לא שמע את המנגינה הזו. **כה חיזר אחריה, ערג למילותיה וכסף לנעת בה שוב, לשורה בשנית במלא גרונה. והנה, כאן, בליל שבת, בירושלים עיר הקודש, ליד הכותל המערבי נמצאה האבידה.**

היהודי ניתק ממקומו והחל תר אחר קול השירה היפה. לא עברו רגעים מספר ומיודענו מצא את עצמו בתוך מעגל רוגש של חסידים ששרו במלא גרונם **"שבת שלום ומבורך, שבת שלום ומבורך, שב...".** המנגינה, עולה, יורדת, מתרפקת ושובה ועולה וחוזר חלילה. והוא, היהודי, עניו עצומות, ראשו מיטלטל בהתרגשות אנה ואנה, מרקד, עולה, יורד, מתרפק וחוזר חלילה. החסידים סיימו את זמרתם. היהודי פקח את עיניו ודמעות רכות נטפו להם באיטיות במורד פניו. "אי, אי, אי, שבת שלום ומבורך, שבת של...". למלל לעצמו ברגש.

רחבת הכותל הלכה והתרוקנה. עוד מעט קט יגיעו הנה ראשוני האנשים שסיימו את סעודת השבת. רוח ירושלמית חלפה ביעף על פני הרחבה וייבשה את עיניהם הלחות של שני היהודים שישבו על ספסל אבן ושוחחו ביניהם. האחד סיפר בלחט, ורעהו האזין בשקיקה.

"זוהי מנגינת חיי. שירת נשמת. לראשונה, שמעתיה בבית מדרשו של הצדיק רבי חיים מרדכי מנדבורנה זצ"ל. שם, ברומניה שלפני המלחמה, נחרתה המנגינה בלבי. משפחתי היידי, התגוררה בעיר סרט, ומידי פעם היה אבי מתפלל בליל שבת בבית מדרשו של הצדיק. לאחר התפילה, היו המתפללים נושאים את קולם ברמה. הצדיק היה מרקד בטיבורו של המעגל, והכל היו שחים בהורד של שבת המלכה וזמורים "שבת שלום ומבורך, שבת שלום ומב...".

היו ימים.

היהודי הרבין את ראשו, קמץ את שפתיו ולאחר שתיקה ארוכה פלט: **מי יודע איפוא**

המשך בעמוד הבא

עזרה לנישואי הבן והבת

הגמרא במסכת כתובות (נבב) לומדת מן הפסוק (ירמיהו כט) "וקחו לבניכם נשים ואת בנותיכם תנו לאנשים", כי חובתו של האב להשיא את בניו ובנותיו. עקב זאת, מאחר שאין דרכה של האשה לחזר אחר בעלה, על האב להעמיד נדוניה לרשות בתו, כדי שירבו עליה הקופצים (קידושין ל' עמ' ב' ובר"ן שם, כתובות נ"ב עמ' ב').

סיוע כלכלי לבנים: פעמים שעל האב להעניק סיוע כספי גם לבנו, כגון, לקניית מתנות במקומות בהם נהוג, שהחתן שולח מתנות לכלה טרם החתונה (מהרי"ט י"ד סי' כ"ז).

אלא, שלכאורה יש להקשות שמשוגייתנו מוכח לכאורה, כי המצווה המוטלת על אב לסייע לבנותיו להנשא, מתייחסת לבנותיו הקטנות בלבד, אך משבגרו בנותיו אין הוא מחוייב לסייע להם ולהעמיד לרשותם נדוניה. שכן, משנתנו עוסקת בבת גדולה, אשר מינתה את אביה לשליח שיקבל קידושין עבורה מזה שיראה בעיניו כראוי להיות בעלה. והנה, כאשר האב קידש את בתו, הוא לא פירש כי הוא מתכוון לבתו הגדולה, אלא אמר לבעל: "קדש את בתי". ואומרת המשנה, שמאחר שמדברי האב אין אנו יודעים האם התכוון לקדש את בתו הקטנה או את בתו הגדולה, אמדו חז"ל בדעתו שהתכוון לקדש את בתו הקטנה. בטעם הדבר מבאר הגמרא, כי ברור, שתחילה אדם משתדל לקיים את המצוות המוטלות עליו, והרי מצווה על אב להשיא את בתו הקטנה. הרי לנו, כי האב אינו מצווה להשיא את בתו הגדולה, כי אם את בתו הקטנה בלבד.

אולם, בספר "עזר מקודש" (ס"א א) מבאר, כי וודאי שמצווה על האב להשיא גם את בתו הגדולה, אלא שחז"ל אמדו, שדעתו לקדש את בתו הקטנה מאחר שאין באפשרותה להנשא בעצמה, שהרי אין בכחה לקבל קידושין בעודה קטנה, לעומת אחותה הגדולה שיכולה להנשא גם בלא שאביה יקבל קידושין עבורה.

האם מותר "לעקוף" אח גדול? הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (אגרות משה) אבן העזר ח"ב סי' א' מוכיח משוגייתנו, כי אח או אחות צעירים אינם זקוקים להמתין עד שאחיהם ואחיותיהם הגדולים ינשאו. שכן, מאחר ששוגייתנו אומדת את דעתו של האב וקובעת, כי כוונתו להשיא את בתו הקטנה, רואים אנו שאין בכך כל איסור, שאם לא כן, כיצד זה מכריעה הגמרא באופן מוחלט שהאב התכוון להשיא את בתו הקטנה לפני אחותה הגדולה, שעדיין לא נישאה?

דף סו/ב הנני נותן לו את בריתי שלום

מחלוקת במציאות, הכיצד?

פעמים רבות אנו נתקלים בש"ס במחלוקת אשר במבט ראשון נראית תמוהה, מאחר שהיא נסובה אודות מציאות מסויימת, וקשה להבין כיצד נחלקו תנאים או אמוראים בדבר מעין זה. דוגמה לכך היא המחלוקת המובאת במסכת חולין (קא), האם טעמו של גיד הנשה הוא כטעם הבשר אם לאו. לכאורה, אפשר לפתור בעיה זו בקלות, על ידי האכלת גיד הנשה למספר נכרים, ובקשת חוות דעתם בדבר טעמו. סברה עתיקה שמסתובבת בבתי המדרשות זה דורות רבים, מבארת, כי לכל ברור, שטעמו של גיד הנשה **דומה** לטעם הבשר, אך אינו **זהה** לטעם הבשר. על עובדה זו לא היתה כל מחלוקת. אלא שהתנאים נחלקו כיצד יש **להגדיר** טעם כגון זה, שבחלקו דומה הוא לטעם בשר ובחלקו אינו דומה לו.

אולם, בסוגייתנו אנו נתקלים במחלוקת הנראית תמוהה בעליל. שכן, הגמרא מביאה מחלוקת לגבי אופן כתיבת האות "ואו" של המילה **שלום** בפסוק (במדבר כה/ב) "הנני נותן לו את בריתי שלום". יש הסוברים, כי אות זו היא "קטיעא", כלומר, אין כותבים אותה בשלמותה כאשר אותיות "ואו" שבתורה, אלא יש לכתוב "ואו" מקוטעת. אולם לדעת אחרים אות זו נכתבת בשלמותה. הלומד מחלוקת זו ומנסה להבינה, נתקל לכאורה בחומה בצורה. וכי כלום אין האמוראים יודעים כיצד נכתבה אות זו בספר התורה? יוציאו נא ספר תורה מארון הקודש, יתבוננו בו, וידעו אל נכון כיצד יש לכתוב אותה.

היו שניסו לפתור שאלה זו בדרכים שונות (עי' "אבי עזרי" הל' ספר תורה). אולם, הגאון רבי אליעזר מנחם מן שך שליט"א (שם) העלה רעיון נפלא, שלפיו שאלה זו נופלת מאלה. לדבריו, יתכן שברור היה לכל כי גם האות "ואו" שבמילה "שלום" נכתבת בשלמותה, כאשר חברותיה בתורה. אלא, שנחלקו האמוראים, האם גם כאשר אות זו תיכתב באופן קטוע ולא מושלם, היא פסולה ויש לתקנה, או שמא שונה "ואו" זו מכל אותיות "ואו" שבתורה, ואף אם יכתבוה באופן קטוע, עדיין תחשב כשרה. לפיכך, אין להקשות מדוע לא התבוננו האמוראים בספר התורה, שכן, הכל הסכימו, כי בספר התורה כתובה אות זו בשלמותה, ומחלוקתם התמקדה במקרה שסופר יכתוב אותה באופן קטוע.

מעניין לציין, כי קיימות **חמש** שיטות שונות לחלוטין להסבר המושג "ואו קטיעא" [דוגמאות בסוף הקטע]: **א.** כותבים את האות "ואו" כעין האות **י. ב.** כותבים "ואו" שלמה, ומגרדים קו ישר באמצעה. **ג.** כותבים "ואו" שלמה, ומגרדים קו דק מלוכסן **בתוך** מסגרת האות "ואו" שנותרת שלמה. **ד.** כותבים "ואו" קצרה מהרגיל. **ה.** כותבים "ואו" קצרה מהרגיל, ובתחתיתה מוסיפים קו המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

הייתי היום לולי המנגינה הזו. ה' ירחם."

כל אותה עת, ישב איש שיחו ובלע בהתרגשות את דבריו. חושינו אותנו לו, כי מעשה שכזה אינו מתרחש בכל יום. היהודי שאף מלא ראותיו מאווירה הצח של ירושלים והחל לספר.

"ילד קטן הייתי. אתה בודאי מכיר את הסיפורים האלה. גרמנים. עוצר. יריות. אקציה. צווחות אימים. הליכה בשלשות לכיוון היער. צרורות ארוכים של יריות, ולאחר מכן דממה מחרידה נופלת על היער. נשמות הנרצחים עולות השמימה, ביניהם אבי ואמי. אחי ואחיותיי. דודים. דודות. בני דודים. גיסים. אחיינים מתוקים. סבא. סבתא. איש לא ניצל. **נותני אני ובגדי לעזרי.**

שכנים נכרים, מחסידי אומות העולם, ירחמו עלי והכניסו אותי לביתם. ילד קטן הייתי. אולי בן ארבע, אולי בן חמש. לימים, סיפרו לי השכנים, שכאשר הנאצים ימח שמוס אספו את היהודים, אני שיחקתי בחצרם וכך ניצלתי.

מיטיבי דאגו לכל מחסורי. האכילוני, השקוני והתייחסו אלי כאל אחד מבני המשפחה. חשתי בנח בחברתם, ואט אט החלו זכרונות העבר להתערפל במוחי. מלאך השכחה עשה את מלאכתו כהוגן. לפעמים, לעיתים נדירות, כאשר הייתי משחק עם מקל הסבא של אביו של הגוי שאירחני, הייתי נזכר בסבתי שגנורה גם היא במקל הליכה. מעבר לזאת, לא נותר בזכרוני כמעט מאומה."

השניים, קמו ממקומם והחלו לפסוע באיטיות לכיוון ירושלים המערבית. "יום אחד" סיפר האיש, "בעודי משתובב עם חברי, הופיעה קבוצת נזירות בחצר הבית בו התגוררתי. בעל הבית שיצא לקראתן הצביע לעברי. אשתו, אמו ואביו הצטרפו אל השיחה ולאחר שהתלחשו מרפר, תוך שהם מביטים לעברי, סימן לי בעל הבית שאגש אליו.

"ראה" אמר לי. "הכנסנו אותך למשפחתנו, כאשר היית זאטוט קטן שאינו יודע מימינו ומשמאלו. היום, ילד גדול אתה, מוכשר ובוגר. אני בטוח שאתה רוצה להשתלב במשפחתנו, להפוך לאחד מאתנו. זמכיל אתה אוכל מפיתנו ושותה את מימינו ואנו נוהגים עמך כבן משפחה. מדוע תהא שונה ומוזר? **טוב ילדי במים והפוך לנוצרי גבון.**

כעבור שעה קלה, אחר שהילד הולבש בבגדי חג, נפתחו דלתות הבית לרווחה ותהלכתי חגיגית של נזירות ובני המשפחה שבביטם שהה, ליוותו את הילד החד. ילד קטן, לבד, בלי אב ואם. ללא אחים, דודים, קרובים, חברים, כלום. לבד. בודד בעולמו של הקב"ה, הובל הילד בידי האנשים הקרובים לו ביותר בשנים האחרונות, שטיפחוהו, האכילוהו והשקוהו. וכי היתה לו אפשרות לסרב להם? "לפתח, היה זה ליד האסם הגדול, נעמדתי על מקומי. מאי שם, נפתחו לפני שער עולם הנגינה, ושיר עתיק יומין שהיה חבוי בזכרוני, צץ ועלה. ובלחש, החלתי לומר לעצמי "שבת שלום ומבורך, שבת שלום ומבורך, ש...". שירתי העצמאה וגברה, ואני יהודי קטן מוקף נזירות וגויים, מזמר את המנגינה בהתלהבות. **עולה, יורד, מתרפק וחוזר לחילה.**

"התהלכתי הנכבדה עצרה גם היא. אט אט, הצטרפו גם עובדי אורח לחזות במחזה המדהים. יהודי קטן, עומד לו באמצע הרחוב, משפשף את כפות ידיו זו בזו ומזמר לעצמו מנגינה מוזרה. "היום אנחנו לא הולכים" הודעתי למלווי נחרצות והסבתי את פני לכיוון הבית. לא ידעתי בדיוק מה קורה. אבל הרגשתי שמה שרוצים לעשות לי, לא משתלב עם המנגינה ועם הזכרונות שקשורים בה."

השניים כבר חצו זה מכבר את גבולות העיר העתיקה. הלכנה האירה את פניו של היהודי באור יקרורת והוא המשיך לספר. "לאחר מספר ימים, ניסה בעל הבית לשדל אותי שנית להמיר את דתי. ושוב, תהלכתי, מנגינה המשך בעמוד הבא

המשך מעמוד קודם

וחוזרים הביתה. כאשר נוכחתי כי הוא עומד על דעתו, נמלטתי מביתם בחסות החשיכה. לאחר תלאות ונדודים רבים, הנחתי את כף רגלי על יבשת אמריקה, שם זכיתי להקים בית נאמן ולראות דורות ישרים. הערב, ליל שבת, ביקרתי בכותל המערבי לראשונה בחיי. היום נסגר המעגל. בארץ ישראל, בירושלים עיר הקודש, ליד הכותל המערבי, שרת את הניגון המופלא הזה, בראש גאה ובקול רם, בחברת אחי בני עמי. יותר מזה לא הייתי יכול לבקש.

קוראים יקרים, בנפשנו הדבר. בידינו לטוות בנפשם של בני הנער את אותם נימים סמויים, שיקשרו לנצח את נפשם ואת הדורות הבאים אחריהם, אל תורת ישראל. באפשרותנו להטעיםם מצוף התורה ומנועם זיוה. איך? מתוך באיו צורה? ובכן, בית המדרש למגיד שיעור הדף היומי הרים את הכפפה שהושלכה אליו על ידי אשי חינוך רבים, ובימים אלו ממש נפתחו שלשה שיעורים ייחודיים, ישרים, רענה ובגבעתיים. בשיעורים אלו יושבים בחורים עם הוריהם בצוותא ולומדים בשיעור הדף היומי.

הנהלת בית המדרש מקצה את מיטב כוחותיה ורבינה למטרה זו, וכאן יוצאת קריאה לכל גבאי בית כנסת, הורה, או גם בחורים המעוניינים בסיוע בית המדרש למגיד שיעור להקמת שיעור דף היומי באזור מגוריהם. כל שעליכם לעשות הוא, לטלפן 03-616-06-57 ובעזרת ה' נשלב ידם ונרבה תורה בישראל.

בברכת התורה

הצורק

המעוניינים להשתתף בהוצאת הגליון לאור להנצחת יקיריהם ולעילוי נשמתם, נא לפנות

03-616-06-57

כתובת המערכת

רחוב חתם סופר 3 בני ברק ד. 471
טל. 03-6160657 פקס. 03-5780243

מחלקת מנויים

המעוניינים להצטרף למנויי "מאורות הדף היומי" בעברית או באנגלית **בדואר:** נא לפנות לטל. 03-616-06-57
בדואר אלקטרוני: נא לפנות dafyomi@hadaf-hayomi.com
פקס: נא לפנות לפקס 03-574-82-72

נקודות הפצה בחו"ל
מנצ'סטר: הר"ר מנחם אדלר 44-161-7088575
לונדון: הר"ר יחזקאל אברט 020-84551997
בלגיה: הר"ר יעקב סנדוביץ 0475-263759
צרפת: הר"ר יהודה בוכינגר 333-88140301
ארה"ב ניו ג'רסי: הר"ר אייזיק פרי 201-871-5850
לוס אנג'לס: הר"ר שמואל לוינגר 818-5098880
מונטריאל: הר"ר שמואל צבי לקס 514-2744160

דף סו/א והעלו מלוחים על שולחנות של זהב ואכלו

השתתפות ב"טענקס גיווינג"-חגיה הודיה האמריקני

מידי שנה, בשלהי חודש נובמבר, חוגגים אזרחי ארצות הברית של אמריקה את "חג ההודיה". רבים מהם אינם יודעים את מקור החגיגה, אך הגאון רבי משה פינשטיין זצ"ל (י"ד ח"ד ס"י י"ב) נאלץ לירד "לשורשי" ה"חג", כדי לענות תשובה ליהודים שביקשו לדעת האם הם רשאים להשתתף במסיבות אלו.

כמאה וחמישים שנה טרם הכרזת העצמאות של ארצות הברית [1621 למניינם], החלו לזרום מהגרים רבים אל יבשת אמריקה שהתיישבו בעיר פלימות. ביום מן הימים, קבוצה מצומצמת של מתיישבים נקלעה למצוקת רעב ממנה הם ניצלו בעזרת שני אינדיאנים תושבי המקום מאז ומקדם, שלימדו אותם כיצד להפיק מזון מן האדמה. המהגרים שביקשו להודות למיטיביהם האינדיאנים על שהצילו את חייהם, הזמינום לסעודת הודיה. דא עקא, האינדיאנים הופיעו לסעודה בהרכב מלא, ולמארחים לא היה די מזון להשביע את כל החוגגים. לפתע, נראתה מרחוק **להקת תרנגולי הודו בריאים ומפוטמים**, שהפכה עד מהרה לסעודה דשנה ומשביעה לרווחת כל המוזמנים. לזכר אותו מאורע חוקקו האמריקנים חוק מיוחד, לפיו, יום ה-26 בנובמבר נקבע כיום הודיה לאומי, ביום זה עורכים אזרחי ארצות הברית מסיבות בהן מוגש כמובן, "אינדיק", הלא הוא תרנגול הודו.

חגם של האמריקאים אינו קשור, איפוא, לדת כל שהיא, אלא הוא חג לאומי בלבד, ולפיכך, שאלו יהודים האם יש איסור להשתתף במסיבה זו. בעל ה"אגרות משה" שבפניו הובאה השאלה, הביא בתחילת תשובתו את דברי סוגייתנו האומרת, כי ינאי המלך כבש שישים ערים, ולאחר מכן ערך סעודת הודיה לקב"ה, בה השתתפו חכמי ישראל. לכאורה, ניתן להוכיח מכך, כי אין מניעה להשתתף במסיבות הודיה מסוג זה.

אולם, הגר"מ פינשטיין זצ"ל מבאר, כי יש להבדיל בין עריכת סעודת הודיה לקב"ה לאחר נס או הצלה שאירעה לאדם, לבין קביעת חג לדורות. שכן, ברור כי בני משפחה או בני עיר שנעשה להם נס, רשאים לקבוע לדורות את יום ההצלה כיום שמחה והודיה לקב"ה, ולציון הנס הם גם רשאים לתקן להם ולבניהם אחריהם לעשות יום זה **כיום הפורים** ("מגן אברהם" או"ח סי' תרפ"ו סק"ה). לעומת זאת, אסור לקבוע חג חדש שיצוין בכל שנה על ידי האומה כולה, כפי שמפרש הרמב"ן על הפסוק (דברים דב) "לא תספו על הדבר אשר אנכי מצוה אתכם", שאסור להוסיף חגים חדשים. על כן, פסק בעל ה"אגרות משה", כי אין להשתתף במסיבות אלו באופן קבוע, כדי שהדבר לא ייחשב כקביעת חגים חדשים.

לבסוף, אף הכריע הגאון, כי גם מהשתתפות חד פעמית במסיבות אלו ראוי להמנע, מאחר שלדעתו, חג מעין זה נכלל בדברי הרמ"א (י"ד סי' קע"ח סעי' א') שכתב, כי השתתפות במנהגי הגויים שאין להם סיבה מוצדקת, כלולה באיסור ההליכה בדרכי האמורי. והעובדה שאומה שלימה חוגגת את הצלתם של מספר אנשים לפני מאות שנים, בזמן שהקמתה של ארצות הברית לא היתה תלויה בהם, אינה אלא מגוחכת. בייחוד כאשר בכל יום ישנם מספר רב של מקרים מצערים וכן של שמחה והצלה, שאין מציינים אותם כלל. לפיכך, מנהגם הוא מנהג שטות שאין להשתתף בו.

הנדיזונים ההלכתיים המובאים בעלון, נועדו לעורר את לב המעיין, ואין לסמוך עליהם כפסק הלכה

בשורה חשובה ללומדי הדף היומי בארצות הברית

ניתן לקבל את הגליון "מאורות הדף היומי" בעברית או באנגלית מידי שבוע-בדואר לפרטים נא לפנות לטל. 718-972-5756

לעילוי נשמת מלכה שורץ ע"ה

ב"ר חיים יהושע עדר ז"ל אנטורפן-תל אביב נלב"ע כ תמוז תשל"ב
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצחה ע"י בנה ידידנו
הר"ר טוביה שורץ ומשפ' שיחיו ב"ב

לעילוי נשמת הר"ר ראובן גומבו ז"ל

בר צבי ז"ל
וזוג מרת פראדל גיטל בת ר' שמואל ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

בית הכנסת "אריאל" המועצה הדתית "מאורות הדף היומי" רח' ששת הימים, רעננה
שיעור דף היומי, סוכטשוב

בשורה לתושבי רעננה! דף יומי לתלמידים בחופשה

הננו לבשר בעז"ה על פתיחת שיעור חדש בדף היומי למשך כל חופשת הקיץ החל מיום ראשון י' בתמוז תשס"א (1.7.01). ע"י הרב חיים פרויליך מגיד שיעור מבית "מאורות הדף היומי". **השיעור יתקיים בבית הכנסת "אריאל" אחר תפילת שחרית ב-9:15** זמן השיעור חצי שעה. המסכת הנלמדת הינה מס' קידושין החל מדף נ"ו **פרסים ומלגות מובטחים לתלמידים** הציבור הרחב מוזמן אף הוא לפרטים ניתן לפנות למקדף הדף היומי 03-6160657

"מאורות הדף היומי" בית המדרש למגיד שיעור דף היומי, סוכטשוב

בשורה לתושבי גבעתיים! שיעור דף היומי

הננו לבשר בעז"ה על פתיחת שיעור חדש בדף היומי השיעור יפתח ביום ראשון י' בתמוז תשס"א (1.7.01). על ידי ראש בית המדרש למגיד דף היומי סוכטשוב הר"ר **רבי חיים דוד קובלסקי** שליט"א **השיעור יתקיים בבית הכנסת "שבטי ישראל" רח' בן גוריון 243** מידי ערב בשעה 8:15 (לאחר תפילת ערבית). זמן השיעור כחצי שעה. המסכת הנלמדת הינה מס' קידושין החל מדף נ"ו מתאים גם לתלמידים בחופשה! **פרסים ומלגות מובטחים לתלמידים המתמידים**